

WWW ÉS NYELVOKTATÁS

Dr. Hajnal Judit, hajnal@ofk.dote.hu

Debreceni Orvostudományi Egyetem, Idegennyelvi Lektorátus

Dr. Agócs László, agocs@ofk.dote.hu

Debreceni Orvostudományi Egyetem, Oktatásfejlesztési Központ

Dr. Veress Gábor, veressg@cortex.dote.hu

Debreceni Orvostudományi Egyetem, PET-Centrum

Abstract

The authors focus on exploiting new methods of language acquisition with the help of the possibilities offered by the Internet and WWW. As a new option for computer assisted language learning, WWW is considered to be the source of individual learning and problem oriented teaching in many other areas. Expanding knowledge parallelly in informatics and in the English language is an asset. In addition to stepping off point sites for ESL teachers and introducing some interesting examples, some criteria of constructing language teaching WWW-pages of our own are also listed.

1. Nyelvoktatás a DOTE-n

Az elmúlt években az egyetemi nyelvoktatásban nagy változások figyelhetők meg. Jelentősen növekedett azoknak a hallgatóknak a száma, akik alapos nyelvtudással, nyelvvizsga-bizonyítvánnyal érkeznek a középiskolából. Azonban még mindig általános jelenség, hogy az elsajátított nyelv nem az egyetemen - a szakma nyelveként - jogosan favorizált angol nyelv.

Így tehát előfordul, hogy teljesen kezdő vagy éppen középhaladó szintről elindulva kell teljesíteni az egyetem által előírt tanulmányi kötelezettségeket: pl. a DOTE-n a diploma kiadásához az angol középfokú nyelvvizsga-bizonyítvány megszerzését. Ugyanakkor a kiváló nyelvtudással rendelkező hallgatók számára sem szakadhat félbe a nyelvtanulás az egyetemi évek alatt, hiszen egyrészt a diplomamunkához, pályamunkákhoz szükséges szakcikkek többsége angol nyelven íródott, másrészt a külföldi ösztöndíjak elnyeréséhez is angol nyelvű pályázatot kell írni (CV, motivációs levél, stb.), emellett a magas pontszámú TOEFL-nyelvvizsga (Test of English as a Foreign Language) értékes pontokat jelent az elbírálásnál.

Annak ellenére, hogy a nyelvvizsga megszerzése a diploma feltétele, a nyelvórák látogatása nem kötelező. Így teljesen új helyzet van kialakulóban, ahol a nyelvtanároknak is alkalmazkodniuk kell a megváltozott körülményekhez és a diákokkal szemben támasztott követelményekhez. Meg kell keresniük azokat az oktatási formákat, amelyek leghatékonyabban szolgálják a hallgatók érdekeit.

Mindezek következményeként, mint a legtöbb más tantárgy esetében is, egyre inkább a problémaorientált oktatás és az egyéni tanulási formák kerülnek előtérbe. Az egyéni felkészülés természetesen nem helyettesítheti a szervezett formában történő oktatást, de értelmesen használva jól kiegészítheti azt. Ezért minden konzultációs lehetőség jelentősége megnövekszik: legyen az orvos, kutató, nyelvtanár vagy éppen informatikai szakember, és a személyes kapcsolattartási formák mellett kezdenek szélesebb körben ismertté válni az elektronikus kommunikáció előnyei is.

Ezen a ponton lehet nagy szerepe a nyelvoktatásnak, különös tekintettel az angol nyelvre, amely az orvostudomány mellett az informatika közvetítő nyelve is. Kár lenne kihagyni azt a lehetőséget, amit az

informatikai és nyelvi ismeretek párhuzamos bővítése kínál: a nyelv és az informatika elsősorban eszköz a szakma minél alaposabb elsajátításához, de a kölcsönös motiváció és transzfer hatás mindkét irányban működik és nagyobb teljesítményre ösztönöz.

2. Számítógéppel segített nyelvoktatás

A számítógéppel segített nyelvoktatásnak számos előnye ismeretes a hagyományos módszerekkel szemben. A minden esetben autentikus szövegeket eredeti, tehát nem a nyelvtanuló számára csonkolt formában, eredeti környezetben, esetleg képekkel illusztrálva kapja a diák, amelyhez optimális esetben interaktív módon közelíthet. Az ilyen típusú tananyag szinte bármikor hozzáférhető, nem kell alkalmazkodni tanárhoz, társakhoz, csoporthoz vagy időponthoz. A tanulás üteme, intenzitása egyénileg szabályozható, az egyén tempója és attitűdje szabja meg, hogyan és mennyit tanul egy-egy alkalommal. A nyelvtanulás általában is alkalmas a holt idők kihasználására, a számítógép segítségével azonban azt tapasztalhatjuk, hogy egyrészt minden felgyorsul (pl. szótár használata), másrészt könnyebben, gyorsabban juthatunk információhoz, kaphatjuk meg a választ a bennünket érdeklő kérdésekre. Hosszabb-rövidebb időt is érdemes eltölteni a számítógép mellett, határt szinte csak az objektív lehetőségek szabnak. A nagy számítógépes hálózatokra történt csatlakozás révén hatalmas mennyiségű információhoz juthatunk, ami egy sor új problémát vet fel.

3. A kezdetek: lokális hálózat használata a DOTÉ-n

A DOTÉ-n tíz éve működnek szeparált Novell hálózatok, ezek közül említést érdemel a könyvtári rendszer, amely CD-szervereket is tartalmaz, valamint az oktatásra használt hálózat.

Bár speciálkollégiumokat már 1985 óta tartottunk számítástechnikából, kötelező tantárgyként két éve jelent meg a kurrikulumban az informatika (30 óra jut általános ismeretekre és 10 könyvtár-informatikára).

A nyelvtanulás számos indirekt formája hozzáférhető a lokális hálózat segítségével. Lehetőségek: ismerkedés a többnyire angol nyelvű orvosi programokkal (A.D.A.M. anatómiai program), könyvtári rendszerek (Medline, Current Content), saját készítésű html anyagok pl. anatómiából, neurológiából.

Tapasztalataink szerint ha egy hallgató például egy nyelvtanár irányításával már megtanulta, hogyan kell eligazodnia egy angol nyelvű programban a Help segítségével, akkor bátrabban fog nekilátni bármelyik számára ismeretlen, de nélkülözhetetlen angol nyelvű szövegszerkesztő, adatbáziskezelő, stb. (Word 6.0, Excel, Powerpoint) elsajátításának.

A lokális hálózat másik előnye, hogy az egyetemünkön a párhuzamosan folyó magyar és angol nyelvű oktatás miatt a magyar anyanyelvű hallgatók is hozzáférhetnek a hálózaton az angol program hallgatói számára készült feladatsorokhoz, minimumkérdésekhez (anatómia, élettan), amely újabb motivációt jelenthet a nyelvtanulásban és a szakmai ismeretek elsajátításában is.

4. Újabb lehetőségek: nyitás a nagyvilág felé

A DOTE teljes területére kiterjedő hálózat két éve épült ki. A száloptikás gerincre az intézetek standard Ethernet hálózatokkal csatlakoznak. Az intézetek nagy részében van saját Novell szerver, a legtöbb terminál PC, kisebb részük X-terminál és Macintosh. A központi szolgáltató gépek Unix alapúak (Sun, IBM). A Novell szerverrel rendelkező intézetek saját mail-rendszert működtetnek. A 800 diplomásból 500 használja rendszeresen az elektronikus levelezést.

A DOTÉ-n 1995 szeptembere óta reguláris szolgáltatás a hallgatók számára is az e-mail és az Internet használata. Ezt két Novell (3.12 és 4.0), két Unix (Sun Classic) és két Linux szerver (Pentium) segíti. A magyar hallgatók negyedének, míg a külföldiek közül majdnem mindenkinek van saját accountja (mail-boxa).

Egyetemünkön egyre népszerűbb a WWW használata is, jelenleg öt WWW-szerver működik:

- Központi WWW-szerver: <http://www.dote.hu>
- az Anatómia Intézet szervere: <http://www.anat.dote.hu>
- az Oktatásfejlesztési Központ két szervere: <http://www.edu.dote.hu> és <http://www.alfi.dote.hu>, valamint a
- Hallgatói Tanulóközpont két szervere: <http://www.gizi.dote.hu> és <http://www.cortex.dote.hu>.

4.1. Információszerzés, adatgyűjtés orvostanhallgatók számára

Az orvostanhallgatók számára sok hasznos információval, adattal szolgáló Medline és Current Content 1995 óta hozzáférhető. A szakirodalom folyamatos követése ma már elképzelhetetlen az elektronikus lehetőségek megismerése nélkül, ehhez szolgálhat bevezetőként a tudományos publikációk követelményeinek megismerése, nyelvi megformáltságuk elemzése, valamint egy adott témához az információ gyűjtése már az egyetemi évek alatt is. A hallgatók az utóbbi időben valóban élnek ezzel a lehetőséggel, számos diplomamunka és tudományos diákköri dolgozat bizonyítja ezt.

4.2. Elektronikus levelezés

Az elektronikus levelezés a nyelvtanulás egyik kedvelt, közvetett formájává válhat, amelynek a kommunikációban betöltött szerepét nem kell hangsúlyozni. Az elektronikus levelezés a nyelvtanulás olyan szórakoztató és érdekes formája, amely az idengennyelvű írás- és olvasási készségek fejlesztése mellett lehetővé teszi a hallgatók számára azt is, hogy a nálunk megszokottól eltérő véleményekkel találkozzanak, új barátokat szerezzenek és más kultúrákat ismerjenek meg. A nyelvoktatás szempontjából igen látványos eredményeket lehet elérni már egy-egy levelezőprogram alaposabb megismertetésével, a program nyújtotta lehetőségek bemutatásával. A DOTÉ-n jelenleg a PMAIL az ELM és a PINE programokat használjuk. Maguk a programok is részletes használati útmutatókat tartalmaznak, amelyek alapján viszonylag kevés nyelvi és informatikai ismerettel is el lehet kezdeni a levelezést, és gyors sikerélményt lehet elérni.

Amennyiben sikerül rászoktatnunk a hallgatókat helyi szinten az e-mail használatára, amint ez egyetemünkön viszonylag hamar megtörtént, bátrabban fognak kapcsolatot létesíteni és fenntartani ilyen módon a világ más részén is, mernek idegen nyelven elektronikus levélben megkeresni egy számukra ismeretlen szakembert csupán e-mail címe alapján. Erre egyébként számos WWW-oldalon kapnak biztatást, sok szerző szívesen veszi, ha olvasóik ötleteikkel, javaslaikkal, kérdéseikkel e-mailben keresik őket.

A levelezőprogram ismertetése és némi gyakorlás után a nyelvóra egyik érdekes házi feladatként lehet adni azt, hogy egy közösen kiválasztott témában keressenek szakembert, vegyék fel vele a kapcsolatot, tegyék fel az előzetesen közösen megbeszélte kérdéseket, majd a kapott válaszokat egy bizonyos idő eltelté után az órán szintén közösen lehet elemezni és értékelné, mindezt természetesen angol nyelven.

4.3. E-mail projectek, levelezőcsoportok

A WWW-n sok helyen találkozhatunk olyan oldallal, amely diákok számára kínál levelezési lehetőségeket. Innen elindulva az órán közösen felderíthetjük, melyik felel meg az adott nyelvi csoport tudásszintjének és érdeklődési körének. Ilyen kiindulópont lehet például:

- Linguistic Funland E-mail Pen-Pal Opportunities for Students:
<http://math.unr.edu/linguistics/teslpnpl.html/>.
- Feliratkozhatunk a California State University, Northridge által fenntartott Dave's ESL Cafe-ban található ESL Email Connection, illetve ESL Student Connection nevű oldalakon a nyelvtanulók és nyelvoktatók egyre növekvő listájára: <http://www.pacificnet.net/~sperling/student.html/>.

- The E-mail Key Pal Connection From the Comenius Group: <http://www.comenius.com>.
- Az International E-mail Tandem Network címe: <http://www.slf.ruhr-uni-bochum.de/>.

Csatlakozhatunk közösen valamelyik nemzetközi e-mail projecthez is, amelynek lényege, hogy különböző országok diákjai között létesítenek kapcsolatot e-mail segítségével, vagy a diákok által írt anyagokból készítenek gyűjteményt. A résztvevők megbeszélik a nyelvtanulás során felmerülő problémákat, tanácsokat, ötleteket adnak hasonló projectek működtetéséhez. A nemzetközi project egyik nagy előnye az, hogy a nyelvtanuló szembesül azzal a ténnyel, hogy ami neki problémát okoz az angol nyelvben, az nemcsak számára nehézség. A magyar hallgató tapasztalataink szerint nagyobb önbizalommal mer belekezdeni bármilyen nyelvvel kapcsolatos tevékenységbe, ha látja, hogy más nemzetiségű, angolt mint idegennyelvet tanuló diákok kevesebb tudással is bátrabban vállalkoznak nehezebb feladatokra.

Ilyen projectek folynak jelenleg:

- Finnországban a Helsinki University of Technology-n: HUT Email Writing Project <http://www.hut.fi/~rvilmi>,
- Franciaországban az Ecole National Supérieure des Telecommunications intézetben: a francia diákokat a világ számos országával összekapcsoló, több nyelven folyó International E-mail Tandem and Forum Project <http://www.enst.fr/~benenson/lgv/>.

4.4. Az elektronikus és hagyományos levelezés nyelvi-stilisztikai eltérései

Az E-mail és a lassúsága miatt snail-mailnek (csigapostának) nevezett hagyományos levelek nyelvi-stilisztikai eltérései, a nyelvhasználatra gyakorolt hatásai mind az angol, mind a magyar nyelvben külön fejezetet érdemelnének és elméleti jellegű elemzést igényelnének.

Gyakorlati szempontból megemlíthető a hagyományos levélírási kritériumokhoz képest egyszerűsödő levélforma, a felesleges formások kerülése, a nyelvi kifejezőeszközök egyszerűsödése és egyértelművé válása, mindez valószínűleg a kommunikáció sebessége miatt alakult ilyen módon. A gyorsan megírt, a lényegre koncentráló elektronikus levélben nincs idő felesleges udvariaskodásra, terjedős kifejezésekre, azonban néhány íratlan illemszabállyal célszerű megismertetni diákjainkat, természetesen példákkal illusztrálva (pl. tömör, lényegretörő fogalmazás, a subjectnek valóban a levél témájára utaló leírása, a gyors válaszadás, a terjedelmes aláírások mellőzése, stb.). A tömör fogalmazás iránti igény egyik jeleként értelmezhetjük a mozaikszavak és a rövidítések használatát, amit az elektronikus kommunikációval foglalkozó egyes szakemberek kifejezetten javasolnak (pl. IMHO = in my humble/honest opinion, FYI = for your information, BTW = by the way, stb. Egy másik szembetűnő jelenség az amerikai angolban az Internet megjelenése előtt használatos játékos rövidítések és mozaikszavak nagymértékű elterjedése is (pl. 4U, de létezik szerver is így adott néven: Xs4all).

Minden nyelvi szinten ajánlható a közismert smiley-dictionary nyelvórán történő közös feldolgoása, ugyanis az egyes képecskéknek, az ún. emoticonoknak megfelelő szöveges leírások, értelmezések érdekes véleménykülönbségeket hoznak felszínre.

5. A jövő nyelvtanulója: nyelv és WWW

A jövőbeli nyelvtanuló, aki már otthonában is rendelkezik Internet-elérési lehetőséggel, és választott hivatása miatt is több órát tölt naponta a képernyő előtt, a szó valódi értelmében nyelvtanuló, nem tanítani kell, hanem irányítani. Akár maga is megkeresi a neki szükséges forrásokat: az írásos és hangzó tananyagokat, e-mailen tartja a kapcsolatot tanárával, nyelvtanulótársaival levelezőcsoportokban osztja meg tapasztalatait és cseréli ki véleményét.

A WWW előnyei a nyelvtanulásban egyesítik a számítógéppel segített nyelvoktatás és az információs szupersztráda kínálta lehetőségeket. A legjelentősebb előny, hogy a WWW-n az élő angol nyelvvel találkozhatunk, a ma leginkább használatos szókincset sajátíthatjuk el. A tankönyvek, de főleg a szótárak természetesen lemaradásban vannak, a mindennap használt legújabb fordulatok nem találhatók bennük. A WWW-oldalakat gyakran frissítik, így nyelvileg a legaktuálisabb anyagok olvashatók a gyorsan fejlődő szakterületekről is. Hátrány, hogy könnyű elveszni (csak zárójelben, találtunk hasznos tanácsot kezdők számára arra vonatkozóan, mit csináljunk, ha elvesztünk: kétségbeesés helyett nyomkodjuk a BACK gombot, amíg valami ismerős helyre nem érünk vissza, esetleg használjuk a HOME gombot :-). Könnyen elkedvetlenedhetünk, ha sem angolul nem tudunk, sem a számítógéphez nem értünk, és önbizalmunk sincs, de ilyenkor segíthet, hogy a diákok egymástól is rengeteget tanulhatnak.

A WWW nyelvoktatásban történő jelenlegi felhasználhatóságát a következőkben foglalhatnánk össze:

- információszerzés, az ehhez szükséges lehetőségek és programok megismerése mind a nyelvtanárok, mind a nyelvtanulók számára
- anyaggyűjtés (szakmai jellegű, informatikai és kézikönyvszerűen használható anyagok feltérképezése)
- számítógépes ismeretek oktatása az angol nyelvvel párhuzamosan
- a nyelvoktatásban közvetlenül használható, letölthető anyagok (szoftverek, szövegek, tesztek, irodalmi művek
- kiindulópontok (starting off sites) megismertetése, ahonnan egyénileg lehet tovább keresni

5.1. Informálódás, adatgyűjtés

Az egyik legelső feladat a nyelvórán a browserek használatának ismertetése, a lehetőségek bemutatása, a parancsok, leírások nyelvi értelmezése (pl. Netscape, Mosaic, Cello), a DOTÉ-n a Netscape-et preferáljuk. Ezzel a tudással már el lehet indulni, és számos területen lehet információt gyűjteni mind a diákoknak, mind pedig a tanároknak.

5.1.1. Információ: nyelvtanulási lehetőségek

A WWW-n sok helyen találkozhatunk nyelvtanulási lehetőségekkel. Egy szemléletében a miénktől teljesen eltérő közelítés körvonalazódik például a Boswell ESL System <http://www.boswell.com/>, vagy az ohioi egyetem http://www.tcom.ohio.edu/OU_Language/teachers-language-engl.html/ intenzív nyelvtanulást előnyben részesítő Ohio Program of Intensive English kurzusainak tanulmányozásával. A kurzusok ismertetői értékes nyelvi anyaggal szolgálnak a nyelvtanulás alapvető témaköreiben.

Hasonló módon érdemes nyelvileg elemezni néhány konferencia WWW-n közzétett információs anyagát, hiszen bárki kaphat olyan feladatot, hogy állítson össze hasonlót a szakterületén. Például egy felhívás nyelvtanárokat és informatikai szakembereket invitál a Foreign Language Education and Technology (FLEAT) című konferenciára (1997. aug. 12-16) a University of Victoria szervezésében:

<http://ikra.call.uvic.ca/LangCent/FLEAT/fleat.html>

5.1.2. Ösztöndíj-lehetőségek, állások

Az egyetemi hallgatók körében az egyik legnépszerűbb tevékenység az ösztöndíj-lehetőségek böngészése a nagy amerikai rendszerek információs rendszereiből:

<http://www.yahoo.com/Education/>.

Egy érdekes, új típusú házi feladat lehet a nyelvórán, hogy a diákok induljanak el a <http://www.yahoo.com/Education/Financial Aid/>-ról, és keressenek képzettségüknek, illetve jövőbeli képzettségüknek megfelelő ösztöndíjat, s a keresések eredménye a nyelvórán közösen feldolgozható, összevethető. Így amellet, hogy nyelviileg is hasznos információkat szereznek, megismerkednek az angol és amerikai egyetemek felépítésével, az oktatás szervezettségével, a lehetséges továbbtanulási formákkal is. Az angol felsőoktatási intézményeket a következő két címről kiindulva érdemes keresni:

- <http://www.co.uk/colleges.html>
- <http://www.niss.ac.uk/education/hefce/index.html>

Érdemes összevetni az amerikai és angol felsőoktatásban használatos szókincset is. A feladat nyelvi szempontú célja tehát, hogy betekintést nyerjenek a téma szókincsébe is, ennek később nagy hasznát vehetik, hiszen az ösztöndíjak esetében a pályázati kiírások helyes nyelvi értelmezése a sikeres pályázat egyik alapfeltétele. Emellett az ilyen böngészések eredményeként számos mintaként használható szöveghez juthatunk: konferenciák meghívói, felhívás tudományos közlemények írására, sok hasznos élő nyelvi fordulat, amelyek pl. egy CV megírásánál használhatnak .

De böngészés közben találkozhatunk olyan érdekes információkkal is, mint például a Translation Office in Vienna fordítóiroda hirdetése: <http://www.porzer.co.at/porzer/>, amely számos nyelven ajánlja szolgáltatásait.

Az ösztöndíjfelhívásokon kívül állásokról is tájékozódhatunk a következő oldalakról elindulva:

- Career Mosaic <http://www.careermosaic.com>
- Jobserve <http://www.jobserve.com>
- Employment Opportunities <http://www.edu/~mfriley/jobguide.html>

5.1.3. Hírek

Közvetett módon, de akár közvetlenül is, ugyancsak nyelvtanulásra alkalmasak az elsősorban jó nyelvi felkészültségűek számára használható, több WWW-oldalon fellelhető hírek is. Az olvasási és íráskészség fejlesztése mellett szókincsfejlesztésre is kiválóan megfelelhet egy olyan feladat, amelynek során ugyanazt a hírt különböző források alapján kell feldolgozni az egyes diákoknak vagy kisebb csoportoknak. A nyelvtani nehézségek megbeszélése mellett sor kerülhet arra is, hogy a különböző megközelítésben tált cikkek nyelvi, stilisztikai eltéréseit összevessük, illetve a hírforrás által megcélzott értelmezői közösség kultúrájába betekintést nyerjünk. Csak néhány példa:

- <http://www.cnn.com/>,
- <http://www.pathfinder.com/>,
- <http://www.zdnet.com/~zdi/pview/pview.cgi/>,
- <http://www.nba.com/>, kosárlabdakedvelőknek.

5.1.4. Hírcsoportok, levelezési listák nyelvtanároknak

Mint bármelyik más szakma képviselőinek, a nyelvtanároknak is rendelkezésére állnak newsgroupok és levelezési listák, mint például a sci.lang.usenet vagy a misc.education.language.english. Rengeteg hasznos információ gyűjthető össze mind tartalmi, mind nyelvi szempontból a levelezőcsoportok által közzétett Frequently asked questions fájlból. Angol nyelvtanárok számára készült, nyelvtanítással kapcsolatos adatok gazdag gyűjteményét találhatjuk a a másodikként említett newsgroup leggyakrabban feltett kérdésekre adott válaszaiban:

<http://math.unr.edu/linguistics/mele.faq.html#websites/>.

Hasznos és érdekes információkat olvashatunk a nyelvtanárok továbbképzési (pl. távoktatás-szerűen) és munkavállalási (Békehadtest, önkéntes munkák) lehetőségeiről, a nyelvoktatók szakmai szervezeteiről, szakmai folyóiratokról, a tanárok és diákok levelező és hírcsoportjairól, a forgalomban lévő tankönyvekről, a nyelvoktatásban használható, Interneten elérhető forrásokról, a TOEFL-nyelvvizsgáról, stb. Véleményt cserélhetünk, híreket kaphatunk a következő két címen:

- ESL Exchange: <http://www.ed.uiuc.edu/>
- Agora Newsletter: http://www.agoralang.com:2410/agoranews_current/

5.2 Anyaggyűjtés: könyvek, szótárak

A nyelv- és informatikai oktatás szempontjából hasznos információkat lehet gyűjteni a Weben a legújabbban használatos nyelvkönyvekről, szakkönyvekről is, például a következő címeken:

- The Internet Bookshop: <http://www.bookshop.co.uk/>
- The Computer Bookshop: <http://www.easynet.co.uk/compbook.html/> (az informatika témájában ajánl könyveket)

Emellett a legtöbb nagy könyvkiadó is jelen van ismertetőjével, sőt, egyesek kereskedelmi forgalommal is foglalkoznak. Néhány cím:

- International Language Centres Group (International House): <http://www.ilcgroup.com/home.html/>
- Heinle & Heinle Publishers: <http://www.thomson.com/heinle.html>
- Cambridge University Press: <http://www.cup.cam.ac.uk/>
- Heinemann ELT: <http://www.heinemann.co.uk/heinemann/elt/>

Számos szótár található a Weben, mivel ezek többnyire egynyelvű, elsősorban értelmező szótárak, főleg a haladó nyelvtanulók érdeklődésére tarthatnak számot. A leggazdagabb kínálatot a WWW Virtual Library nyújtja, ahol a Webster-szótár mellett amerikai angol szótárt, brit angol - amerikai angol szótárt (UK-US Dictionary), műszaki szótárt (Technical English Dictionary) és Thesaurust is találhatunk: <http://www.brown.edu/>. A WWW Virtual Library Acronym Server mozaikszó-szótárt is kínál.

A fordítóknak nyújthat segítséget The Translator's Home Companion a Human Language Pagen: <http://www.rahml/>. Említést érdemel a kétnyelvű magyar-angol, angol-magyar szótár:

- <http://hix.mit.edu/cgi-bin/ekezet.html/hix.szotar/>
- <http://tpri6l.gsi.de/szotar.html/>.

5.3. Számítógépes és informatikai ismeretek bővítésére szolgáló anyagok

A mindennapi gyakorlatban jól használható informatikai ismereteket oktató anyagok nagy számban találhatók a WWW-n. Ezek közül a nyelvórán azok érdemelnek figyelmet, amelyek a nyelvi és informatikai ismereteket párhuzamosan bővítik. Néhány példát kiragadva mindössze:

- Interactive Internet Language Learning az IRC-ről tájékoztat (International Relay Chat, a több csatornán állandóan üzemelő csevegőrendszer, amely közvetett módon a beszédképesség és a szókinccs fejlesztésére is kiválóan alkalmas): <http://www.babel.uoregon.edu/yamada/interact.html/>
- Teaching with the Web, a University of Wisconsin oldalai a WWW oktatásban történő használatát ismertetik: <http://www.polyglot.lss.wisc.edu/lss/lang/teach.html/>

- HomePage Construction Kit: a saját oldal szerkesztését oktatja: <http://gnn.com/gnn/netizens/construction.html/>,
- a html-szerkesztés rejtelmébe vezet be a Hypertext Markup Language-et magyarázó egyik távoktató program: <http://www.mcl.dist.maricopa.edu/tut/lessons.html/>
- Kisebbségi informatikai értelmező szótárakat szógyűjteményeket több helyen is találhatunk, a legnagyobb USA hivatalos szövetségi szótár tömörítve 5,6 Mbyte nagyságú és letölthető a [sneffels.its.bldrdoc.gov](http://www.its.bldrdoc.gov/projects/1037c/1037.htm) anonymous ftp-ről, vagy a <http://www.its.bldrdoc.gov/projects/1037c/1037.htm> címről.

Néhány további fontos informatikai és orvosképzési forrás:

- Documents & Worksheets for UNIX & PCs: <http://manuel.brad.ac.uk/help/docuwork.html>
- (Bob Allison's Home Page) The Web Masters' Page: <http://gagme.wwa.com/~boba/masters1.html>
- Biomedical Information Communication Center: <http://www.ohsu.edu/>
- Medical Resources: <http://world-health.net/resource.html>
- UT Austin - GSLIS:Biomedical Informatics: <http://fiat.gslis.utexas.edu/informatics/biomed.html>
- Online Course on Biostatistics (UMKC): http://research.med.umkc.edu/tlvbiostat_course_sched.html
- European University Information Systems: <http://www.lmcp.jussieu.fr/eunis/>
- SilverPlatter Worldwide Library: <http://www.silverplatter.com/>
- TLTP Central Web page: <http://www.icbl.hw.ac.uk/tltp/>
- OUP's 'Medicine and the Internet' Home Page: <http://www1.oup.co.uk/scimed/medint/HOME.html>
- Medical Imaging Internet Resources: <http://agora.leeds.ac.uk/comir/resources/links.html>
- Medical links page: http://eja.anes.hscsyd.edu/perf/medical_links

5.4. Közvetlenül nyelvoktatásra szánt anyagok

A közvetlenül nyelvoktatásra szánt anyagok száma szinte végeláthatatlannak tűnik, ki-ki felkészültsége, tudásszintje, ideje, kedve és nem utolsósorban hardware háttere szerint válogathat a letölthető szoftverek, szövegek, írás-, olvasási készséget fejlesztő feladatok, nyelvtani tesztek, irodalmi művek, sőt akár graffitik és keresztretjvények közül. A gazdag kínálatból néhányat ismertetve kívánjuk a figyelmet felhívni, milyen gazdag lehetőségeket kínál a WWW.

Nyelvoktató szoftvereket találhatunk, illetve nyelvoktató szövegekről kaphatunk információt a következő oldalakon:

- EL Teaching Software Page (Windows Shareware and Freeware International House): <http://math.unr.edu/linguistics/teslmat.html>
- The Electric Library: <http://www.elibrary.com/id/2525/> címen keresgélhetünk az elektronikus könyvtárban is
- WWW Virtual Library: <http://www.brown.edu/>
- Language Page: számos különféle nyelvoktató anyagot kínál: <http://www.villamette.edu/~tjones/Language-Page.html>
- Language Specific Activities: a University of Wisconsin oldalain feladatlapokat találhatunk: <http://polyglot.lss.wisc.edu/lss/lang>
- Challenge: írás- és olvasási készségeket fejlesztő feladatokat rejt a cím, az életben problémát, kihívást jelentő témák közül választhatunk, s megírhatjuk véleményünket a témáról, illetve arról, milyen szerepet játszik az életünkben, jelentkezni lehet: <http://www.students.uiuc.edu/~shetz/form.html>
- Language Testing Resources: a University of Surrey tesztekét kínál: <http://www.surrey.ac.uk/>

CityNet: Jól használhatók nyelvórán a CityNet nevet viselő WWW-oldalak amelyeken a világ különböző országaival ismerkedhetünk meg képek, térképek és leírások segítségével. Információt gyűjthetünk az egyes

országok kultúrájáról, nyelvéről, oktatásáról, fontosabb eseményeiről. Találunk adatokat egy külföldi út megszervezéséhez a turizmus és utazás címszó alatt, és képet kaphatunk az adott országban élő emberek életéről is. Érdekes feladat lehet a nyelvtanulók számára egyénileg azonos szempontok alapján feldolgozni a különféle országokról szóló információkat, és közösen elvégezni az összehasonlítást: <http://www.city.net/countries/>

Dave's ESL Cafe: Egy másik, nyelvtanulók által kedvelt hely a WWW-n a California State University, Northridge által fenntartott Dave's ESL Cafe. <http://www.pacificnet.net/~sperling/eslcafe.html/>. Ezen az oldalon számos WWW-n végezhető nyelvtanulási tevékenységbe kezdhetünk. A legújabb rész, az ESL Quiz Center számos témában kínál interaktív feladatokat, a földrajzi, történelmi és tudományos kérdéseken kívül találhatunk kifejezetten nyelvtani, szövegértési, íráskészséget fejlesztő, szókészletteni, közöttük külön szleng-résszel foglalkozó feladatokat. Egy, a browserek működéséhez hasonló keresőoldalt találhatunk a One-Stop ESL Page-en, amely az ESL Cafe-n kívül a Yahoo, az InfoSeek, az Open Texts, a WebCrawler, az Alta Vista és a Galaxy oldalain is keresgél helyettünk. Feltehetjük kérdéseinket a szerzőnek az ESL Question Page-en, nyelvtanulásra vonatkozó ötleteket, javaslatokat kaphatunk más nyelvtanulóktól és tanároktól az ESL Idea Page-en. Az ESL Message Exchange segítségével véleményt cserélhetünk a világ minden tájékáról bejelentkező diákokkal és tanárokkal. Megismerkedhetünk a nyelvtanulók számára legfontosabb linkekkel, amelyeket külön csoportosítottak tanárok és diákok számára, és az ESL Student Links és ESL Teacher Links oldalaihoz hozzátehetjük saját kedvenc nyelvtanuló WWW-oldalaink linkjét. Közvetlenül feliratkozhatunk egy nyelvtanulók és nyelvtanárok számára fenntartott levelezőlistára az ESL Email Connection segítségével. Olvashatunk angolt idegennyelvként tanuló diákok által írt graffitiket, és elküldhetjük sajátunkat is:

<http://www.pacificnet.net/~sperling/eslcafe.html/>.

Természetesen saját magunk is kereshetünk további anyagokat, ha bármelyik kiindulópontonról téma szerint keresünk.

5.5. Anyagok magasabb szintű nyelvtudással rendelkezők számára

Magasabb szintű nyelvtudással rendelkezőknek szépirodalmi műveket (Gutenberg project), illetve azok nyelvtanuláshoz feldolgozott változatait ajánlja a WWW.

- Literature from many countries (több ország irodalmából találhatunk anyagokat): <http://www.xs4all.nl/~pvessel/country.html>
- Yahoo Linguistics and Language Resources List: [http://www.yahoo....Human Languages](http://www.yahoo....Human%20Languages)
- Virtual Library, Language Section: http://www.willamette.edu/~tjones/languages/www_Virtual_Library_Language.html

5.6. Egyéb nyelvek nyelvoktatásra szánt anyagai

Említést érdemel néhány WWW-oldal, amely más nyelvekhez ugyan, de érdekes anyagokat rejt. A világ minden nyelvéhez találhatunk már oktató anyagokat a WWW-n. Néhány kiindulópont:

- Foreign Language Teaching Resources: <http://babe.uoregon.edu/yamada/forlang.html>
- Bilingual Education and ESL Resources. Washington State University: <http://www.educ.wsu.edu/esl/esl.html>
- Computer Aided Language Instruction Group, University of Arizona, multimédia anyagokhoz mutat linkeket és különleges fontok is találhatóak: <http://cali.arizona.edu>
- Virtual Library, Language Section: http://www.willamette.edu/~tjones/languages/www_Virtual_Library_Language.html nyelvek szerinti abc-rendben böngészhetünk a világ szinte összes nyelvének oktatóprogramjai, nyelvleckéi, szótárai és könyvei között

Magyar nyelvet oktató program is létezik a következő címeken:

- Hungarian Language Course: <http://www.sas.upenn.edu/~arubin/hungarian.html>
- Learn (Medical) Hungarian: <http://www.gizi.dote.hu/~hajnal/learnhu.html>

6. Saját készítésű nyelvoktató anyagok szerkesztésének néhány kritériuma

Előbb-utóbb a legtöbb oktatóval foglalkozó szakember elérkezik arra a pontra, hogy saját készítésű anyagait, szélesebb érdeklődésre igényt tartó gyűjtéseit szeretné másokkal megosztani. Felmerül a kérdés, milyen kritériumok alapján szerkesszünk saját WWW-oldalakat. Ma már számos technikai megoldás kínálkozik html-formátum készítésére, és bizonyára könnyen találunk olyan szerveret is, amelyen a szakember segítségével elhelyezhetjük anyagainkat.

6.1. Általános tartalmi kérdések

Néhány tartalmi jellegű kérdés feltétlenül említést érdemel. A WWW-oldalak az elképzelhető legszélesebb nyilvánosságra tarthatnak igényt. A potenciális olvasók száma elméletileg végtelen, mégis azt kell feltételeznünk, hogy az anyag témája miatt gyakorlatilag egy jól körvonalazható rétegre szűkül ez a közönség. Ezért első lépésként érdemes eldönteni, milyen olvasói-felhasználói rétegnek szánjuk anyagainkat, és azokat megcélozni mind tartalmi, mind szerkesztési szempontból.

Azonban minden WWW-oldal ugyanakkor mégis ennél több embernek szól, ezért az anyag összeállításánál nem szabad megfeledkezni (és általában nem is szoktak) a kezdőkről, az érdeklődőkről és az adott szakmában tájékozatlanokról sem. Nem felesleges udvariasság a nyitó oldalon kicsit bőbeszédűbben, közérthetően elmagyarázni, akár egy leíró jellegű linkkel kapcsolatosan, hogy mire számíthat az olvasó a következő oldalon, hiszen a WWW-nek megvan az a remek tulajdonsága, hogy csak azt és annyit olvas belőle a felhasználó, amennyire valóban szüksége van. Amint azt legtöbb amerikai eredetű WWW-oldalon tapasztalhatjuk, mindig a legtájékozatlanabb felhasználó szemszögéből érdemes az oldalt szerkeszteni, a rutinosabbak legfeljebb továbblapoznak. Potenciális felhasználóink érdekében célszerű ezt a megoldást választani az egyes oldalak bevezető leírásainál is. Tény, hogy valamennyivel nagyobb munkát jelent a több magyarázat megfogalmazása, az első megfontolásra talán feleslegesnek tűnő linkek létrehozása a kiinduló oldalon, ám az egyre szaporodó mennyiségű anyag miatt erre feltétlenül szükség van.

6.2. Kapcsolatfelvételi lehetőség biztosítása

Mindenképpen fontos az oldal szerzőjével való kapcsolatfelvételi lehetőség biztosítása, a legtöbb nyitóoldalon szerepel manapság a szerző e-mail címe, amelyre rákattintva általában megjelenik valamelyik levelezőprogram, és az olvasó közvetlen kapcsolatba léphet a szerzővel. Ez nemcsak figyelmesség az oldal szerkesztőjétől, nemcsak formális módon az olvasó egyenrangú partnernek tekintése, hanem sokszor valóban hasznos javaslatokat, tanácsokat kaphatunk olvasóinktól. Eszükbe juthat olyasmi, ami a szerző figyelmét esetleg elkerülte, új szempontokat vehetnek fel, és amire a legtöbb oldalon kifejezett kérést is találunk az anyag szerkesztője részéről, a témához kapcsolódó újabb WWW-oldalak címét is összegyűjthetjük a felhasználók segítségével.

6.3. A Learn (Medical) Hungarian nyelvoktató anyag

A Learn (Medical) Hungarian nyelvoktató anyag elsősorban a Magyarországon tanuló külföldi orvostanhallgatóknak készült, tehát viszonylag szűk réteget céloz meg. Célja, hogy a hallgatók minél sikeresebben boldoguljanak a betegekkel történő kommunikáció során, a betegkikérdezések alkalmával a klinikai, elsősorban a hosszas kérdezősködést igénylő belgyógyászati gyakorlatokon. Az anyag erős középfaladó szintű nyelvi előképzettséget tételez, így természetesen nem tér ki az alapvető nyelvtani

szerkezetek magyarázására. Az egyes részek azonban nyelvtani szempontból értelmezik az adott alakot. A magyar nyelv iránt érdeklődők is találhatnak érdekes és hasznos nyelvi szerkezeteket a hétköznapi nyelvre vonatkozóan az orvos-beteg viszony és a köznapi magyar orvosi nyelvhasználat témaköreiben.

Az anyag többéves gyűjtőmunka eredménye, amelyet a szerző a szakirodalom tanulmányozása mellett a klinikai gyakorlatokon szakorvosok, magyar és külföldi hallgatók segítségével gyűjtött össze és a szakorvosokkal történő konzultációk után rendszerezett. A kérdéssorozatok nagy része nemcsak nyelvórán, hanem a gyakorlatokon is hallgatókkal kipróbált anyag, amely tapasztalataink szerint nyelviileg működőképesnek és hasznosnak bizonyult.

Szerkezeti felépítése a következő: A szakorvosok, szakterületek és betegellátással foglalkozó intézmények listáját a belgyógyászati kórlap alapján történő anamnéziszfelvétel követi. A legfontosabb kérdések mellett közvetlenül olvasható az angol fordítás is. Egy másik változatban a kérdésekre adott lehetséges válaszokat találhatjuk, ez a rész szótárhasználatot igényel. Az anamnéziszfelvétel a szülészetben használatos leggyakoribb kérdésekkel egészül ki. A leggyakoribb betegségek hétköznapi elnevezéseit, amelyek angol megfelelői is szerepelnek, a betegségek általános elnevezései, az azokkal kapcsolatos igei alakok és a betegségek nevei előtt leggyakrabban álló melléknevek követik. A panaszok és tünetek között néhány alapbetegség sajátossága szerepel egyrészt leíró jelleggel, másrészt a beteg szavaival elmondva is. Ez utóbbi szövegek, illetve az ezeket követő két tipikus magyar betegség, a magas vérnyomás és a májzsugor részletesebb leírása szótárhasználatot igényel.

A gyógyszerelésre vonatkozó alapkérdések, a gyakori gyógyszerek elnevezései, formái és mellékhatásai, valamint a gyógyszerek szedésére vonatkozó utasítások mindkét nyelven szerepelnek. A kérdésekre kapott lehetséges válaszokból is kaphatunk ízelítőt. A beteg vizsgálata közben adott utasításokat a szokásos egyes szám harmadik személyű alakok mellett az udvarias tessék-szerkezetekben is megtalálhatjuk, természetesen az angol megfelelőikkel együtt. Ezt a fizikális vizsgálat közben elhangzó információt adó és együttműködésre felszólító kifejezések követik két nyelven. A függelék rész feladatlapokat tartalmaz (például a fordítások között vannak zárójelentések, gyógyszerismertető is, de találhatunk hagyományos feladatokat is), amelyekkel a diákok próbára tehetik tudásukat.

7. Javaslatok a WWW-n található nyelvoktatást segítő anyagok ésszerű használatához

Nem lehet kétséges tehát, hogy a WWW kiváló lehetőségeket kínál a nyelvtanulásra is. Azonban a sokszor egymástól igen távol lévő helyekre történő, esetleg a csupán önmagáért való, cél nélküli kalandozás néhány jelentős kérdésre hívja fel a figyelmet.

Minden Internet-használó közös felelősségére kell gondolnunk akkor, amikor feladatokat adunk ki, hogy lehetőleg minél ésszerűbben, minél hatékonyabban használjuk a hálózatot. A nyelvtanulás címszó alatt elkövetett böngészés sok felesleges időt és energiát is lefoglalhat, sok szabad kapacitást is leköt, ha nem tervezzük meg okosan a munkát. Célszerűnek látszik az informatikai, lehetőleg hálózatkezelésben járatos szakember segítségét igénybe venni már a tervezés fázisában is minden WWW-vel kapcsolatos tevékenység bevezetése előtt. Csak a szakember döntheti el ugyanis, hogy mekkora leterheltséget képes például egy nyelvtanár okozni egy nem racionálisan átgondolt, nem az ésszerűség határain belül mozgó feladat megválasztásával. Nem kell szégyellni segítséget kérni, hiszen mindannyiunk közös érdekéről, a hálózat nyújtotta lehetőségek minél értelmesebb kihasználásáról van szó.

8. Irodalomjegyzék: kiindulópontok

A következő WWW-oldalokról elindulva saját magunk is böngészhetünk és gyűjthetünk további anyagokat:

- Angol egyetemek: <http://www.niss.ac.uk/education/hefce/index.html>

- Angol főiskolák: <http://www.co.uk/colleges.html>
- Autonomy and Independence in Language Learning: <http://www.hku.hk/engctr/autonomy/satrs.html>
- Bilingual Education and ESL Resources. Washington State University: <http://www.educ.wsu.edu/esl/esl.html>
- Cambridge University Press: <http://www.cup.cam.ac.uk/>
- Career Mosaic <http://www.careermosaic.com>
- CELIA ESL Shareware: <http://www.latrobe.edu.au/gse/celia/sl/sl.html>
- Challenge: <http://www.students.uiuc.edu/~shetz/form.html/>
- CityNet: <http://www.city.net/countries>
- Comenius Group: <http://www.comenius.com>
- Computer Aided Language Instruction Group, University of Arizona, <http://cali.arizona.edu>
- Computer Bookshop: <http://www.easynet.co.uk/compbook.html/>
- Dave's ESL Cafe: <http://www.pacificnet.net/~sperling/eslcafe.html/>
- Doc's Education Resource Page: <http://www.pixi.com/~cram>
- E-mail Key Pal Connection From the Comenius Group: <http://www.comenius.com>.
- EFL Web: <http://www.u-net.com/eflweb>
- EL Teaching Software Page (Windows Shareware and Freeware International House): <http://math.unr.edu/linguistics/teslmat.html/>
- Electric Library: <http://www.elibrary.com/id/2525/>
- Employment Opportunities <http://www.edu/~mfriley/jobguide.html>
- English for Science and Technology: <http://www.cibnor.conacyt.mx/est/activity.html>
- ESL Exchange: <http://www.ed.uiuc.edu>
- ESL Sites on teh Web: <http://www.ed.uiuc.ed>
- Foreign Language Teaching Resources: <http://babe.uoregon.edu/yamada/forlang.html>
- Frizzy University Network (FUN): <http://thecity.sfsu.edu/~funweb>
- Heinemann ELT: <http://www.heinemann.co.uk/heinemann/elt/>
- Heinle & Heinle Publishers: <http://www.thomson.com/heinle.html>
- HomePage Construction Kit: <http://gnn.com/gnn/netizens/construction.html/>,
- Hungarian Language Course: <http://www.sas.upenn.edu/~arubin/hungarian.html>
- HUT Email Writing Project <http://www.hut.fi/~rvilmi>
- Interactive Internet Language Learning: <http://www.babel.uoregon.edu/yamada/interact.html/>
- International E-mail Tandem and Forum Project <http://www.enst.fr/~benenson/lgv/>.
- International E-mail Tandem Network címe: <http://www.slf.ruhr-uni-bochum.de/>.
- International Language Centres Group (International House): <http://www.ilcgroup.com/home.html/>
- Internet Bookshop: <http://www.bookshop.co.uk/>
- Internet Resources for Language Teachers: <http://www.cti.hull.ac.uk>.
- JLTC General Language Resource: <http://www.aros.net>
- Jobserve <http://www.jobserve.com>
- Language Page: <http://www.villamette.edu/~tjones/Language-Page.html>
- Language Resource Centre: <http://www.dartmouth.edu/~hr/lrc>
- Language Specific Activities: <http://polyglot.lss.wisc.edu/lss/lang>
- Language Testing Resources: a University of Surrey: <http://www.surrey.ac.uk/>
- LATTICE: <http://www.cltr.uq.oz.au:8000>
- Learn (Medical) Hungarian: <http://www.gizi.dote.hu/~hajnal/learnhu.html>
- Lingnet: <http://lingnet.army.mil>
- LINGUIST: <http://www.emich.edu/~linguist/issues.html>

- Linguistic Funland E-mail Pen-Pal Opportunities for Students:
<http://math.unr.edu/linguistics/teslpnpl.html/>.
- Linguistic Funland: <http://math.unr.edu/linguistics/tesl.html>
- Literature from many countries: <http://www.xs4all.nl/~pvessel/country.html>
- New Tools for Teaching: <http://ccat.sas.upenn.edu/jod>.
- Ohio University, Call Teaching Resources: http://www.tcom.ohiou.edu/OU_Language/teachers-general.html#Resources
- Oxford University Language Centre: <http://info.ox.ac.uk/departments/langcentre>
- Pizzaz! <http://darkwing.uoregon.edu/~leslieob/pizzaz.html>
- Teaching with the Web: <http://www.polyglot.lss.wisc.edu/lss/lang/teach.html/>
- University of Wisconsin: <http://polyglot.lss.wisc.edu/lss/lang/nflrc.html>
- Virtual Catalogue: <http://www.pvp.com/esl.html>
- Virtual Library, Language Section:
http://www.willamette.edu/~tjones/languages/www_Virtual_Library_Language.html
- WWW Address Book: <http://www.educ.wsu.edu/esl/index.html>
- WWW Virtual Library: <http://www.brown.edu/>
- Yahoo Linguistics and Language Resources List: [http://www.yahoo.com/Human Languages](http://www.yahoo.com/Human_Languages)
- YAHOO: [http://yahoo.com/Education/Language/English as_a_Second_Language](http://yahoo.com/Education/Language/English_as_a_Second_Language)

(A szerzők elnézést kérnek a nyomtatott változat olvasóitól a sok hosszú hivatkozás miatt, amelyek nehezen olvashatóvá teszik a szöveget, azonban ez a cikk a WWW-s publikációk követelményei szerint készült, s a számítógépes változatban ezek a kapcsolatok mind "élnek", vagyis azonnal kipróbálhatók.)